

**КОМУНАЛЬНИЙ ЗАКЛАД ВИЩОЇ ОСВІТИ КИЇВСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ РАДИ
«АКАДЕМІЯ МИСТЕЦТВ ІМЕНІ ПАВЛА ЧУБИНСЬКОГО»
Кафедра «Мистецтво співу»**

31 серпня 2022 року

**РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ЛІТУРГІЙНА МУЗИКА**

Рівень вищої освіти	Перший (бакалаврський)
Галузь знань	02 «Культура і мистецтво»
Спеціальність	025 «Музичне мистецтво»
Освітньо-професійна програма	«СПІВ»
Статус дисципліни	Вибіркова

Київ - 2022

Робоча програма навчальної дисципліни «Літургійна музика» для здобувачів вищої освіти галузі знань **02 «Культура і мистецтво»**, спеціальності **025 «Музичне мистецтво»**, освітньо-професійної програми **«Спів»**.

Розробник: Лисенко М. В., заслужений діяч мистецтв України, доцент кафедри «Мистецтво співу».

Робочу програму розглянуто та затверджено на засіданні кафедри «Мистецтво співу»

Протокол № 1 від 30 серпня 2022 р.

Завідувач кафедри А. І. Кочерга

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Розподіл годин за навчальним планом	
	Денна форма навчання	Заочна форма навчання
Кількість кредитів ЄКТС – 3	Рік підготовки: 4 – й	
Загальна кількість годин – 90	90	90
Кількість модулів – 1 Змістових модулів – 3	Семестр:	
Тижневих аудиторних годин для денної форми навчання: 7-й семестр $2 \times 16 = 32$ години. Самостійної роботи студента – 58 годин.	7 - й Лекції: 16	7 - й Практичні: 7
Для заочної форми навчання аудиторних: 7-й семестр – 10 годин. Самостійної роботи студента 80 годин.	16	3
Вид підсумкового контролю: Тестовий контроль, практичне завдання.	Лабораторні: -	
Форма підсумкового контролю: Залік.	Самостійна робота: 58	
	80	

2. МЕТА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Мета навчальної дисципліни «Літургійна музика»: надати студентам теоретичні знання і практичні навички зі співу Богослужбових літургійних та паралітургійних творів під час Богослужіння, а також в процесі концертної діяльності.

Предмет навчальної дисципліни – Літургійна музика Східного обряду Греко-Візантійської традиції у відповідності до Богослужбового уставу та концертно-виконавських традицій.

Відповідно до освітньої програми «Спів», вивчення дисципліни «Літургійна музика» сприяє формуванню у здобувачів вищої освіти таких **компетентностей**:

Загальні компетентності:

ЗК 2. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК 5. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК 8. Здатність застосовувати знання в практичних ситуаціях.

ЗК 9. Здатність вчитися і оволодівати сучасним знаннями.

ЗК 14. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.

ЗК 17. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій.

Спеціальні компетентності:

СК 3. Здатність усвідомлювати художньо-естетичну природу музичного мистецтва.

СК 5. Здатність використовувати знання про основні закономірності й сучасні досягнення у теорії, історії та методології музичного мистецтва.

СК 6. Здатність використовувати професійні знання та навички в процесі творчої діяльності.

СК 11. Здатність оперувати професійною термінологією.

СК 12. Здатність збирати, аналізувати, синтезувати художню інформацію та застосовувати її в процесі практичної діяльності.

СК 13. Здатність використовувати широкий спектр міждисциплінарних зв'язків.

СК 17. Здатність застосовувати традиційні і альтернативні інноваційні технології музикознавчої, виконавської, педагогічної діяльності.

СК 18. Здатність свідомо поєднувати інновації з усталеними вітчизняними та світовими традиціями у виконавстві, музикознавстві та музичній педагогіці.

Окрім цього передбачається, що студенти, які опанували курс «Літургійна музика», в процесі своєї професійної діяльності зможуть:

- вільно орієнтуватися в часовому та репертуарному просторі сучасного Богослужіння, забезпечуючи його музично-співочу складову на належному професійному рівні;
- вільно оперувати уставними нормами сучасного Богослужіння з можливістю самостійного укладання повсякденних і свяtkovих схем служб;
- зберігати і примножувати духовні, моральні та культурні цінності вітчизняного мистецтва сакрального співу, відчуваючи його нерозривний зв'язок з минулим і формуючи його майбутнє.
- застосовувати методи самовиховання, ґрунтуючись на багатовіковій традиції вітчизняної духовної практики, та плекаючи на її основі систему індивідуальних, національних і загальнолюдських цінностей.

Завдання дисципліни: навчити студентів самостійно застосовувати репертуар Літургійної музики, моделюючи Богослужбовий процес або складаючи програму концерту; поглибити загальний хоровий досвід студентів комплексом знань з функціонування богослужбового хору, виокремивши необхідні професійні якості

регента та кліросного співака; надати студентам можливість для подальшого духовного та фахового саморозвитку, підтримавши формування відповідної світоглядної позиції, заснованої на високих ідеях та моральних чеснотах.

3. ОЧІКУВАНІ ЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Відповідно до освітньої програми «**Спів**» вивчення навчальної дисципліни «**Літургійна музика**» забезпечує досягнення здобувачами вищої освіти таких програмних результатів навчання (ПРН):

Програмні результати навчання	Шифр ПРН
Аналізувати музичні твори з відокремленням їх належності до певної доби, стилю, жанру, особливостей драматургії, форми та художнього змісту.	ПРН 4
Демонструвати володіння музично-аналітичними навичками в процесі створення виконавських, музикознавчих та педагогічних інтерпретацій.	ПРН 8
Володіти термінологією музичного мистецтва, його понятійно-категоріальним апаратом.	ПРН 12
Демонструвати музично-теоретичні, культурно-історичні знання з музичного мистецтва.	ПРН 15
Демонструвати аргументовані знання з особливостей музичних стилів різних епох.	ПРН 17

Очікувані результати навчання, які повинні бути досягнуті здобувачами освіти після опанування навчальної дисципліни «Літургійна музика»:

Очікувані результати навчання з дисципліни	Шифр ПРН
Аналізувати музичні твори з відокремленням їх належності до певної доби, стилю, жанру, особливостей драматургії, форми та художнього змісту.	ПРН 4
Демонструвати володіння музично-аналітичними навичками в процесі створення виконавських, музикознавчих та педагогічних інтерпретацій.	ПРН 8
Володіти термінологією музичного мистецтва, його понятійно-категоріальним апаратом.	ПРН 12
Демонструвати музично-теоретичні, культурно-історичні знання з музичного мистецтва.	ПРН 15

3.1 Після опанування навчальної дисципліни «Літургійна музика» студенти повинні:

знати:

- Професійні вимоги до регентів та кліросних співаків, сформовані у процесі їхньої діяльності;
- Джерела виникнення і принципи підбору Літургійної музики до різноманітних видів Богослужінь у відповідності до Типікону та інших авторитетних джерел;
- Внутрішній зміст та символіку головних складових Богослужіння у проекції їхнього історичного розвитку;
- Основні засоби регентської майстерності, методику вдосконалення вокального апарату відповідно до потреб сакрального співу, техніку розучування та виконання уставних творів з кліросним співацьким колективом, шляхи інтеграції у сакральний спів традиційних духовних практик, зокрема молитви;
- Принципи підбору та формування репертуару концерту на основі Літургійної музики, а також виконання її у відповідності до сакральних традицій;

вміти:

- Відповідально ставитися до своїх професійних обов'язків, доповнюючи свій попередній співацький досвід специфічними навичками та відповідною поведінкою; орієнтуватися у системі Вісъмигласся (Октоїху), розспівуючи різноманітні Богослужбові тексти (тропарі, кондаки, стихири та ін.) на відповідний глас; вільно відтворювати тексти основних Богослужбових гімнів та піснеспівів;
- Вільно орієнтуватися в Уставі, адаптуючи його до реалій конкретного Богослужіння, місця і часу його проведення;
- Розуміти внутрішній зміст кожного сакрального твору в контексті його місця в Богослужінні, пояснюючи цей зміст членам кліросного співацького колективу;

- Вправно керувати кліросним співацьким колективом, застосовуючи специфіку регентської мануальної техніки диригування; поступово виводити цей колектив на високий рівень професійної майстерності шляхом постійного вдосконалення;
- Свідомо формувати репертуарну культуру колективу та постійно збагачувати його репертуарну базу, доповнюючи традиційні партитури творами сучасних авторів та власними обробками;

4. ЗАСОБИ ДІАГНОСТИКИ ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

4. 1. Засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання з навчальної дисципліни є:

- експрес-опитування;
- презентації виконаних результатів та досліджень;
- виконання практичних завдань;
- есе;
- дайджест;
- тести;
- залік.

4.2. Форми контролю та критерії оцінювання результатів навчання

Форми контролю знань студентів:

- поточний;
- підсумковий модульний;
- семестровий підсумковий залік.

Оцінювання знань студентів здійснюється за 100 – бальною шкалою та шкалою ECTS – A (90 - 100), B (82 - 89), C (75 - 81), D (64 - 74), E (60 - 63), Fx (35 - 59), F (1 - 34), яка переводиться в національну (четирибальна: 5 – «відмінно», 4 – «добре», 3 – «задовільно», 2 – «не задовільно»).

Поточний контроль проводиться на кожному занятті та за результатами виконання завдань самостійної роботи. Він передбачає оцінювання теоретичної підготовки із зазначеної теми (у тому числі, самостійно опрацьованого матеріалу) та набутих практичних навичок під час виконання завдань.

Ведення опорного конспекту лекцій:

Опорний конспект лекцій (ОКЛ) – вид навчально-методичного посібника, в якому у стисло і системно викладено основний теоретичний матеріал у формі основних понять і положень, що структурно й логічно пов’язані між собою. Дані поняття та положення є лише опорними сигналами, вони вимагають пояснень і визначень, що мають записати студенти під час лекції. Його ведення сприяє системному і глибокому засвоєнню навчального матеріалу, дозволяє простежити структурні зв’язки між різними поняттями, положеннями, концепціями, проблемами, теоріями тощо.

Складання словника основних термінів, що визначені програмою курсу (за темами):

Програмою курсу визначено перелік ключових термінів, що розкривають змістожної теми. Словник основних термінів складається зожної теми на останніх сторінках опорного конспекту лекцій.

Кожен студент повинен мати ОКЛ на лекціях і вести в ньому записи власноруч. Під час аудиторної роботи з ОКЛ студенти записують основні тези лекції та пояснення викладача у визначеному в конспекті полі. Під час самостійної роботи рекомендується доповнити записи лекції та завершити виконання завдань, що були зазначені в Робочій програмі та ОКЛ.

Підготовка творчих завдань (есе, дайджест):

Есе – це самостійна творча робота, де у вільній формі висловлюються особисті думки на тему, передбачену робочою програмою. Головна мета есе – це самостійне викладення студентом на підставі опрацьованого матеріалу теми, проблеми, питання.

Дайджест – це добір уривків з різних джерел на певну тематику. У форматі дайджестів можна зробити системний аналіз будь-якого теоретичного положення,

розкрити різні точки зору на будь-яку проблему, тему, питання та зробити узагальнюючі висновки.

Критерії поточного оцінювання знань студентів

Бали	Критерії оцінювання
5	В повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно самостійно та аргументовано його викладає під час усних виступів та письмових відповідей, глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову та додаткову літературу. Правильно вирішив усі тестові завдання.
4	Достатньо повно володіє навчальним матеріалом, обґрунтовано його викладає під час усних виступів та письмових відповідей, в основному розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову літературу. Але при викладанні деяких питань не вистачає достатньої глибини та аргументації, допускаються при цьому окремі несуттєві неточності та незначні помилки. Правильно вирішив більшість тестових завдань.
3 Мінімальний поріг оцінювання	В цілому володіє навчальним матеріалом викладає його основний зміст під час усних виступів та письмових відповідей, але без глибокого всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації, без використання необхідної літератури допускаючи при цьому окремі суттєві неточності та помилки. Правильно вирішив половину тестових завдань.
2	Не в повному обсязі володіє навчальним матеріалом. Фрагментарно, поверхово (без аргументації та обґрунтування) викладає його під час усних виступів та письмових відповідей, недостатньо розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, допускаючи при цьому суттєві неточності, правильно вирішив меншість тестових завдань.

1	Частково володіє навчальним матеріалом не в змозі викласти зміст більшості питань теми під час усних виступів та письмових відповідей, допускаючи при цьому суттєві помилки. Правильно вирішив окремі тестові завдання.
0	Не володіє навчальним матеріалом та не в змозі його викласти, не розуміє змісту теоретичних питань та практичних завдань. Невирішив жодного тестового завдання.

Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти

Весь обсяг роботи студента за семестр підсумовується за допомогою накопичувальної системи балів. Підсумковий бал з навчальної дисципліни є сумою балів, одержаних за знання матеріалу тем - за поточний, семестровий контроль, також з подальшим переведенням в національну шкалу.

Максимальна кількість балів, яку може отримати студент за різні види завдань вказана в таблиці (100 балів).

Денна, заочна форма навчання

Модуль 1										
	Змістовий модуль 1		Змістовий модуль 2			Змістовий модуль 3				
	T 1	T 2	T 3	T 4	T 5	T 6	T 7	Разом за темами	Залік	Всього
Аудиторні заняття	5	5	5	5	5	5	5	35	30	
Самостійна робота студента	5	5	5	5	5	5	5	35		
Сума балів								70		100

T1, T2....T 7 – теми занять

Модульний (семестровий) контроль знань студентів

Модульний контроль проводиться з метою визначення стану успішності здобувачів вищої освіти за період теоретичного навчання. Модульний (семестровий) контроль знань студентів (залік) здійснюється через проведення письмового тестування та виконання практичного завдання.

Критерії модульного (семестрового) оцінювання знань студентів

Бали	Критерії оцінювання
27 – 30	В повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно самостійно та аргументовано його викладає під час письмових відповідей,

	глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову та додаткову літературу. Правильно вирішив усі тестові завдання.
23 – 26	Достатньо повно володіє навчальним матеріалом, обґрунтовано його викладає під час письмових відповідей, в основному розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову літературу. Але при викладанні деяких питань не вистачає достатньої глибини та аргументації, допускаються при цьому окремі несуттєві неточності та незначні помилки. Правильно вирішив більшість тестових завдань.
18 – 22 18 Мінімальний поріг оцінювання	В цілому володіє навчальним матеріалом викладає його основний зміст під час усних письмових відповідей та при виконанні практичних завдань, але без глибокого всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації, допускаючи при цьому окремі суттєві неточності та помилки. Правильно вирішив половину тестових завдань.
12 – 17	Не в повному обсязі володіє навчальним матеріалом. Фрагментарно, поверхово (без аргументації та обґрунтування) викладає його під час письмових відповідей, недостатньо розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, допускаючи при цьому суттєві неточності, правильно вирішив меншість тестових завдань.
1 – 11	Частково володіє навчальним матеріалом не в змозі викласти зміст більшості питань теми під час письмових відповідей та виконанні практичних завдань, допускаючи при цьому суттєві помилки. Правильно вирішив окремі тестові завдання.
0	Не володіє навчальним матеріалом та не в змозі його викласти, не розуміє змісту теоретичних питань та практичних завдань. Не вирішив жодного тестового завдання.

Підсумковий бал з навчальної дисципліни є сумою балів, одержаних за поточний, та семестровий (модульний) контроль з подальшим переведенням в національну та 100 бальну шкалу.

Підсумковий бал з навчальної дисципліни

Сума балів за всі види навчальної діяльності за модуль	Оцінка за національною шкалою	Шкала ECTS
90-100	5 Відмінно	A
82-89	4 Добре	B
74-81		C
64-73	3 Задовільно	D
60-63		E
35-59		FX Для одержання кредиту потрібне доопрацювання.
0-34	2 Незадовільно	F Необхідне повторне вивчення дисципліни

5. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

5.1. Зміст навчальної дисципліни

Модуль 1.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1. Введення в Літургійну музику.

Тема 1. Літургійна музика як об'єкт філософських, богословських та культурологічних досліджень.

Комплекс понять і явищ, яких торкається Літургійна музика. Загальнокультурний контекст Літургійної музики. Світоглядна та духовно-виховна функції Літургійної музики. Джерела виникнення Літургійної музики. Літургія як мета духовних пошуків людства і окремої особистості. Літургійність сакрального простору людини в процесі Богопізнання та внутрішнього самовдосконалення. Богослужіння взагалі та Літургія зокрема як школа духовної освіти. Таїнства Церкви: умови їхнього здійснення, їхній богословський, філософський та культурологічний зміст.

Тема 2. Літургійна музика в Богослужбовому контексті.

Визначення поняття Богослужіння. Літургійний час і Літургійний образ, її форми, зміст і символіка. Таїнство Євхаристії — зміст і значення, біблійні паралелі, зв'язок з іншими Таїнствами. Ритми літургійних циклів. Літургія як поєднання небесного і земного, як скарбниця історичної пам'яті, як джерело співочої майстерності і досконалості. Церковно-співоча Літургійна термінологія. Особливості організації Літургійного простору. Розмаїття Літургійних традицій у світі. Літургійні та Паралітургійні Богослужбові піснеспіви.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2. Літургійна музика в історичній проекції.

Тема 3. Літургійна музика від дохристиянських часів та перших століть Нової Ери до Середньовіччя.

Зміст, структура та головні етапи Старозавітного Богослужіння. Літургійна музична практика перших християн. Особливості Першохристиянської Літургії доби переслідувань та їхнє віддзеркалення у сучасній Літургійній практиці. Видатні гімнографи цієї доби. Оксіринхські папіруси як найдревніший письмово зафіксований зразок Літургійного гімну VI століття. Римо-європейський та Візантійський внески у Літургіку Середньовіччя. Видатні гімнографи Середньовіччя.

Тема 4. Літургійна музика Київської Русі та спадкоємців її культури.

Знайомство Давньої Русі з Християнською культурою в епоху до Володимирового хрещення. Перший Літургійний досвід Київської Русі та його адаптація у IX – X століттях. Зародження та розвиток Київської Літургійної традиції в

період між X та XIII століттями. Монгольська руїна XIII - XIV століття. Королівство Руське та Галицько-Волинський період. Велике князівство Литовське та Річ Посполита. Центри та видатні персоналії Літургійного життя тієї епохи.

Тема 5. Від монодії та ісону – до багатоголосся. Шлях Літургійної музики між XIV та XXI століттями.

Кристалізація Київського та Києво-Печерського розспіву у XV – XVI століттях. Народження Київського нотопису. Козацька доба та відродження Православ'я на теренах України у XVI – XVII столітті. Партисний спів та Українське хорове бароко XVIII століття. Літургійна творчість в добу між двома імперіями – XVIII – XIX століття. Доба формування української державної ідеї та Літургійна творчість в другій половині XIX - на початку XX століття. Доба репресій: між 1917-м та 1991-м роками. Літургійна музика і новітній час: пошук нового та відродження передходжерел. Автори та виконавці Літургійних піснеспівів.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 3. Практичне використання Літургійної музики.

Тема 6. Піснеспіви Богослужінь добового та тижневого кола. Система Вісъмігласся.

Дев'ять служб доби. Вечірня, Повечір'я, Полуночниця, Утреня (Рання), Часи (1,3,6,9) та Божественна Літургія. Всеночна як недільний або святковий апогей Вечірні та Утрені. Основні види Літургії – Іоанна Златоуста, Василія Великого та Григорія Двоєслова (Передосвячені Дарів). Їхні репертуарні особливості.

Історія, філософія та богословська ідея виникнення Вісъмігласся як головного принципу Богослужбового співу. Літургійні теми седмиць – пам'яті Октоїха. Гласи. Стихирний, тропарний наспіви, розспіви ірмосів та алилуарію. Формули гласів. Специфіка виконання. Київська та Києво-Печерська традиції.

Тема 7. Богослужбові піснеспіви річного кола як дороговкази Календаря.

Літургійна музика як ідентифікатор різних періодів Богослужбового року. Піснеспіви між П'ятидесятницею та початком Великого Посту. Період співу Пісної Тріоді – від седмиці Митаря і Фарисея до вечірні Великої Суботи Страсної Седмиці. Період від Великодня до П'ятидесятниці (Квітна Тріодь). Дванадцяті Свята – фіксовані та пересувні (Пасхальні). Великі Свята. Дні пам'яті визначних святих. Різдвяний цикл свят в Літургійній музиці. Літургійна музика Великодня та пов'язаних із ним свят. Особливі вимоги до стилю виконання Богослужбових пісні співів.

5. 2. Структура навчальної дисципліни

ТЕМА	Всього	Кількість годин										
		Денна форма					Заочна форма					
		У тому числі				Всього	У тому числі					
		Лекції	семінари	Практ.	Індивід. зад		Самос. робота	Лекції	семінари	Практичн і		
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1. Введення в Літургійну музику												
Тема 1. Літургійна музика як об'єкт філософських, богословських та культурологічних досліджень.	12	2		2		8	12	1		1	10	
Тема 2. Літургійна музика в Богослужбовому контексті.	12	2		2		8	12	1			11	
Всього за змістовим модулем 1 :	24	4		4		16	24	2		1	21	
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2. Літургійна музика в історичній проекції												
Тема 3. Літургійна музика від дохристиянських часів та перших століть Нової Ери до Середньовіччя.	12	2		2		8	12	1			11	
Тема 4. Літургійна музика Київської Русі та спадкоємців її культури.	12	2		2		8	12	1			11	
Тема 5. Від монодії та ісону – до багатоголосся. Шлях Літургійної музики між XIV та ХХІ століттями.	12	2		2		8	12	1			11	
Всього за змістовим	36	6		6		24	36	3			33	

модулем 2:											
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 3. Практичне використання Літургійної музики											
Тема 6. Піснеспіви Богослужінь добового та тижневого кола. Система Вісъмгласся.	15	2		4		9	16	1		1	14
Тема 7. Богослужбові піснеспіви річного кола як дороговкази Календаря.	15	4		2		9	14	1		1	12
Всього за змістовим модулем 3:	30	6		6		18	30	2		1	26
Всього:	90	16		16		58	90	7		3	80

6. САМОСТІЙНА РОБОТА

6.1. Самостійна робота (денна форма)

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Тема 1. Літургійна музика як об'єкт філософських, богословських та культурологічних досліджень.	8
2	Тема 2. Літургійна музика в Богослужбовому контексті.	8
3	Тема 3. Літургійна музика від дохристиянських часів та перших століть Нової Ери до Середньовіччя.	8
4	Тема 4. Літургійна музика Київської Русі та спадкоємців її культури.	8
5	Тема 5. Від монодії та ісону – до багатоголосся. Шлях Літургійної музики між XIV та XXI століттями.	8
6	Тема 6. Піснеспіви Богослужінь добового та тижневого кола. Система Вісъмгласся.	9
7	Тема 7. Богослужбові піснеспіви річного кола як дороговкази Календаря.	9
	Разом:	58

6.2. Самостійна робота (заочна форма)

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Тема 1. Літургійна музика як об'єкт філософських, богословських та культурологічних досліджень.	10
2	Тема 2. Літургійна музика в Богослужбовому контексті.	11
3	Тема 3. Літургійна музика від дохристиянських часів та перших століть Нової Ери до Середньовіччя.	11
4	Тема 4. Літургійна музика Київської Русі та спадкоємців її культури.	11
5	Тема 5. Від монодії та ісону – до багатоголосся. Шлях Літургійної музики між XIV та XXI століттями.	11
6	Тема 6. Піснеспіви Богослужінь добового та тижневого кола. Система Вісъмгласся.	14
7	Тема 7. Богослужбові піснеспіви річного кола як дороговкази Календаря.	12
Разом:		80

7. ІНСТРУМЕНТИ ТА ОБЛАДНАННЯ, ВИКОРИСТАННЯ ЯКИХ ПЕРЕДБАЧАЄ НАВЧАЛЬНА ДИСЦИПЛІНА

Вивчення навчальної дисципліни передбачає використання LMS Moodle - інтегрованої комп'ютерної системи закладу вищої освіти. Звуковідтворююча апаратура, фортепіано.

8. МЕТОДИ ВИКЛАДАННЯ

- лекція;
- бесіда;
- історичний;

- пояснівально-ілюстративний;
- проблемно-пошуковий;
- репродуктивний;
- практичний.

9. МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ

9. 1. Методичні рекомендації до організації самостійної роботи.

9. 2. Методичні рекомендації до організації модульного контролю.

9.1. Методичні рекомендації до організації самостійної роботи

Самостійна робота є важливим елементом всієї системи підготовки у вищому навчальному закладі будь-якої форми навчання і сприяє кращому засвоєнню та ефективному опануванню навчального матеріалу.

Зміст самостійної роботи студентів у форматі дисципліни «Літургійна музика» визначається робочою програмою дисципліни, методичними матеріалами, завданнями та вказівками викладача.

Самостійна робота передбачає виконання різних видів завдань (репродуктивних, за зразком, реконструктивно-варіативних, частково-пошукових, навчально-дослідних), спрямованих на отримання, закріплення студентом нових та набутих знань, їх систематизацію й узагальнення; формування практичних вмінь та навичок; контроль готовності студента до аудиторних занять, інших контрольних заходів.

Під час розробки завдань для самостійного опрацювання теоретично-практичного матеріалу з дисципліни «Літургійна музика» пропонуються до використання наступні форми:

- опрацювання та конспектування першоджерел, робота з основною богословською та музикознавчою літературою;
- пошук та вивчення додаткової літератури;
- аналітична робота над текстами гімнів та партитурами;

- опрацювання теоретичних основ лекційного матеріалу з використанням конспекту лекцій, підручника, довідкової літератури;
- вивчення окремих змістових модулів курсу (тем або питань), що передбачені для самостійного опрацювання з метою складання конспекту тощо;
- виконання творчих завдань, які передбачають тестові завдання та їх оформлення;
- складання словника «100 базових понять Літургійного співу»;
- упорядкування інформації про відомих філософів і філософські школи «Хто є хто» та «100 регентських шкіл»;
- використання кейс-методів (ситуаційні завдання);
- підготовка інформацій;
- робота з пошуковими системами Інтернет;
- підготовка доповідей на студентських наукових конференціях.

При організації самостійної роботи студента на засіданнях кафедри передбачається можливість отримання необхідної консультації (години чергування викладача згідно з графіком), що зазначається у переліку тем або окремих питань самостійної роботи.

Самостійна робота допоможе активізувати пізнавальну діяльність студентів денної форми навчання та надасть допомогу у вивченні даної дисципліни студентам заочної форми навчання.

9. 2. Методичні рекомендації до організації модульного контролю.

Орієнтовні питання до заліку:

1. Літургія: значення та зміст поняття, індивідуальний та глобальний вимір
2. Де, коли та за яких обставин відбулася перша Літургія в історії людства
3. Літургійна музика: визначення поняття та сфери, які вона охоплює
4. Визначення та ознаки Богослужіння. Приклади з історії та сьогодення
5. Богослужбовий устав у своєму розмаїтті
6. Принцип укладання уставу Богослужіння

7. Слов'янський Типікон
8. Студійський устав
9. Ієрусалимський устав
10. Різниця між монастирським та приходським уставами
11. Межі уставної творчості
12. Всеношна як складова Літургії
13. Літургійний час
14. Богослужбова символіка
15. Сенс християнського Богослужіння
16. Роль співацького колективу у звершенні Богослужіння
17. Зв'язок Старозавітного і Новозавітного богослужінья
18. Євхаристія як головна мета Новозавітного Богослужіння
19. Співацьке оздоблення Євхаристії: виконавські особливості
20. Вісмигласся (Октоїх)
21. Система Богослужбових кіл
22. Добове Богослужбове коло
23. Тижневе (седмичне) Богослужбове коло
24. Літургійні уставні теми тижневого (седмичного) кола
25. Річне Богослужбове коло. Геортологія
26. Дванадесяті перехідні та неперехідні свята
27. Від чого залежать дати Великодня, Вознесіння, П'ятидесятниці
28. Пости та особливості Богослужбового співу в цей час
29. Три головних періоди в організації Літургійного часу річного кола
30. Квітна Тріодь
31. Період співу Октоїха
32. Пісна Тріодь
33. Всеношна: устав, піснеспіви, особливості
34. Літургія Іоанна Златоуста: устав, піснеспіви, особливості
35. Літургія Василія Великого: устав, піснеспіви, особливості
36. Літургія Григорія Двоєслова: устав, піснеспіви, особливості
37. Першохристиянські Літургійні практики, відроджені у наш час
38. Принципи Богослужбового вокалу
39. Принципи організації кліросного співацького колективу
40. Принципи співацького оформлення Богослужіння
41. Літургійні та паралітургійні твори
42. Формули гласів різних розспівів. Приклади застосування

43. Регентська техніка та її різновиди. Приклади застосування
44. Псалmodія, речитація та інші специфічні техніки кліросного співака
45. Кантилена як основа вокальної культури на кліросі
46. Принцип взаємодії як основа вокального ансамблювання в храмі

10. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

10.1. Основна література

1. Архімандрит Кирило Говорун. Українська публічна теологія.— К., Дух і Літера, 2017.
2. Іванов В.Ф. Навчання церковного співу у IX—XVII ст. — К.: Музична Україна, 1997.
3. Воскресний Октоїх і Загальна Мінея – К. : Вид. від. УПЦ КП, 2001. – 694 с.
4. Партисні концерти XVII-XVIII ст. з Київської колекції – К.: Музична Україна, ред.-упоряд. Н.О. Герасимова-Персидська, 2006.
5. Шевчук О.Ю. До питання про ладо-звукорядний устрій пісенних мелодій (в аспекті зв'язків народного й церковно-монодійного співу) О. Шевчук Проблеми етномузикології: [Зб. наук. праць] / [упоряд. О. Мурзина]., 2003, - С. 58-75.
6. Шевчук О.Ю. Олександр Кошиць і наука про давньоукраїнський церковний спів О. Шевчук Науковий вісник НМАУ, 2007. – С. 28-42.

10. 2. Допоміжна література

1. Аверинцев С. Софія-Логос: Словар. Дух і Літера. — К., 2000.
2. Іванов В.Ф. Словник термінів і слів українського церковного співу. — Миколаїв: МО України, МДПІ, 1998.
3. Гусарчук Т.В. Дистанція – два століття: образно-стильові паралелі тріо Артемія Веделя «Покаянняотверзи мі двері» та духовного концерту Ігоря Тилика, «Молодий вчений» • № 4 (56) • квітень, 2018 р., УДК 78.071.1(477)
4. Служебник: – К. : Вид. від. УПЦ КП, 2012.
5. Гусарчук Т.В. Постать Артемія Веделя в аспекті типологій особистості // Постать Артема Веделя в істор.-культур. контексті: Наук. вісн. Нац. муз. академії України. К., 2001. Вип. 11;
6. Шевчук О.Ю. Сербські і болгарські редакції південнослов'янських піснеспівів в українській і білоруській церковно-співацькій практиці XVII ст. О. Шевчук Науковий вісник НМАУ, 105—125 2 2008

7. Шевчук О.Ю. Спостереження над ритмічною організацією української церковної монодії XVII ст. О.Ю. Шевчук Метроритм-1 : Колективна монографія / [під ред. І. М. Юдкіна],, 35-40, 146—148 2 2002

10. 3. Інформаційні ресурси в мережі Інтернет

1. <https://parafia.org.ua/> - Портал «Наша Парафія» (найбільш потужне джерело інформації з усіх питань Українського Богослужбового співу: ноти, книги, аналітика, записи)
2. <https://ukrspiritmuz.net.ua/index.html> - Портал «Українська Духовна Музика» (Донбаський державний педагогічний університет)
3. https://www.facebook.com/groups/461558224222343/?locale=uk_UA – Церковний Хор (група у Facebook, що збирає український літургійний нотний матеріал)
4. <https://www.facebook.com/groups/919391275248668/> - Бібліотека Регента Українською. Хор Собору Різдва Христового м. Чернівці

Інтернет-статті:

1. <http://kyiv-credo-choir.com/?p=64> – Київський Розспів. Кредо
2. https://ukrspiritmuz.net.ua/pages/5_2.html - Еволюція знаменного розпіву як основної форми українського богослужбового співу (про Київський Розпів)
3. https://chtyvo.org.ua/authors/Trehubenko_Tetiana/Ukrainski_tserkovni_muzychni_oseredky_kintsia_XVI_XVIII_st_osoblyvosti_formuvannia_ta_dzialnosti/ - Українські церковні музичні осередки кінця XVI – XVIII ст.: особливості формування та діяльності. Автор - Тетяна Трегубенко (дисертація)
4. <https://www.kovcheh.ua/uk/reader/muzichna-spadshchina-ukrayini-duhovna-muzika-i-muzika-epohi-baroko> - Музична спадщина України: духовна музика епохи бароко
5. <https://diasporiana.org.ua/wp-content/uploads/books/19726/file.pdf> - Олександр Кошиць. Релігійні твори. Українська вільна Академія наук в США.

6. http://osnovydyryhentskoytehnikiy.blogspot.com/2017/12/blog-post_4.html

Шляхи розвитку української духовної музики у XIX- XX ст.

Результати перегляду робочої програми навчальної дисципліни

Робоча програма перезатверджена на 2021 / 2022 н. р. зі змінами.

В результаті перегляду на засіданні кафедри «Мистецтво співу» робочої програми з дисципліни «Літургійна музика», була покращена система оцінювання за модулем, внесено зміни до тематичної змістовності модуля і змісту тем.

Приведено у відповідність до нового Навчального плану розподілення аудиторних годин (лекційні, практичні) та годин самостійної роботи здобувачів вищої освіти. Також було оновлено список рекомендованих джерел.

Протокол № 1 від 31 серпня 2021р.

Завідувач кафедри А. І. Кочерга
(підпись)

Робоча програма перезатверджена на 2022 / 2023 н. р. зі змінами.

В результаті перегляду на засіданні кафедри «Мистецтво співу» робочої програми з дисципліни «Літургійна музика» було внесено зміни до п. 10 робочої програми, а саме - складено список джерел інформації з опорою на україномовні та вітчизняні посібники, підручники і науково-методичні праці. Переглянуто список компетентностей і програмних результатів навчання, відповідно до «Освітньо-професійної програми «Спів» 2022 року.

Протокол № 1 від 30 серпня 2022р.

Завідувач кафедри А. І. Кочерга
(підпись)